

Komise pro lidové stavitelství, sídla a bydlení při České národopisné společnosti, z. s., Praha

Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Brno

Podbrdské muzeum v Rožmitále pod Třemšínem

Město Rožmitál pod Třemšínem

Vás zvou na odbornou konferenci

Zakládání vesnic na dominikální půdě, jejich stavební vývoj a současnost

ve dnech 22. – 24. května 2024

Rožmitál pod Třemšínem

Nepomuk, okres Příbram – pohled na část návsi kolem roku 1910

Český svět XII, 1915–1916

Místo konání:

- Rožmitál pod Třemšínem, okres Příbram

Témata a cíl konference

Nové vesnice zakládány na dominikální půdě mají různou genezi. Některé vesnice nebo osady byly zakládány majiteli panství na jejich pozemcích (dominikálu) k bydlení většinou nezemědělských dělníků pracujících v jejich nově založených industriálních podnicích nebo jako dřevařské osady pro těžbu, zpracování i dopravu dřeva v lesnatých horských oblastech. Katastrální území těchto vesnic se zpravidla vyznačuje pravidelným uspořádáním stavebních i pozemkových parcel. Tato pravidelná parcelace byla podmíněná nejen vybráním příhodného terénu, ale zároveň obdobnou sociální skladbou jejich obyvatel.

Jiná ekonomická motivace tentokrát ze strany rakouského státu byla spjata s novými vesnicemi, které vznikly v rámci tzv. raabizace pojmenované podle rakouského národohospodáře Františka Antonína Raaba (1722–1783), ředitele komorních a býv. jezuitských statků v Čechách. Jejím cílem bylo parcelací dvora odstranit naturální robotu převedením na platy. Od roku 1776 tak vzniklo v českých zemích na 245 malých osad s pravidelným půdorysem. Na Moravě byly tyto změny spojeny s Antonínem Kaschnitzem (1744–1812), který se stal za Josefa II. ekonomickým správcem moravských královských měst. Parcelací panských dvorů, k nimž se původně robotovalo, vznikaly nové zemědělské usedlosti jak v rámci samého dvora, kterým se říkalo „familie“, ale také formou nové zástavby na okrajích stávající vesnic či zmíněné zcela nové osady. Jejich charakteristickým znakem se stala pravidelná zástavba řadová nebo návesní.

Vedle půdorysného uspořádání je v těchto vesnicích poměrně dobře dochován historický stavební fond. V současnosti ovšem také pro svoji jednotnost snadno narušitelný novostavbami nevhodných forem a jejich umístěním na jednotlivých stavebních parcelách.

Na základě jednotlivých referátů a formou odborné diskuse cílem konference bude:

- zhodnotit historii a vývoj nových vesnic vzniklých na dominikální půdě;
- prezentovat archivní dokumenty (zejména stavební plány, pokud se pro některá sídla dochovaly), historickou fotografickou dokumentaci či výzkumy;
- na příkladech z terénu ukázat dobré i špatné přístupy ke stavebnímu fondu těchto vesnic.

Organizační záležitosti

- zahájení a první jednací den konference **22. května 2024** – místo a čas budou upřesněny v programu;
- konferenční poplatek pro účastníky – 300 Kč;
- časový prostor pro prezentaci jednoho příspěvku je v rozmezí 25 minut (včetně 5 minut diskuse);
- součástí konference bude odborná exkurze;
- program a další podrobné informace obdrží přihlášení po uzavěrci přihlášek;
- vybrané konferenční referáty, které projdou recenzním řízením, budou publikovány v *Národopisném věstníku* nebo ve *Zpravodaji Komise pro lidové stavitelství, sídla a bydlení* (2025); autorům vybraných příspěvků budou včas zaslány pokyny pro dodání rukopisu;
- ubytování pro účastníky bude pořadatel dle jejich závazné objednávky v přihlášce rezervováno v penzionu Panský dům – **přihlášky s požadavkem na ubytování je nutné pořadatelům poslat do 10. března 2024**;
- **přihlášky na konferenci bez ubytování (s krátkou anotací k referátu) je možné poslat do 10. dubna 2024 na e-mail: r.tykal@seznam.cz**

Organizační výbor:

Roman Tykal, Česká národopisná společnost, z. s., Praha

doc. PhDr. Miroslav Válka, Ph.D., Ústav evropské etnologie FF MU, Brno

Mgr. Pavla Váňová Černochová, Podbrdské muzeum, Rožmitál pod Třemšínem

Mgr. Pavel Bártl, starosta města Rožmitál pod Třemšínem